

Obsah

O autorech	V
Předmluva.....	VII
Předmluva k druhému vydání.....	IX
Předmluva k třetímu vydání.....	XI
Přemluva ke čtvrtému vydání.....	XIII
Přehled obsahu	XV
Autoři jednotlivých kapitol	XXXVII
Seznam použitých zkratk	XXXIX
Literatura.....	XLIII

Obecná část.....	1
Kapitola 1. O rodinném právu.....	3
I. Obecný výklad.....	3
II. Rodinné právo v objektivním právním smyslu.....	6
III. O subjektivních právech rodinných.....	8
IV. O ochraně subjektivních práv rodinných.....	9
V. Prameny rodinného práva.....	10
V.1 Lidskoprávní východiska rodinného práva.....	10
V.2 Mezinárodní smlouvy	10
V.2.1 Přehled mezinárodních smluv obecného charakteru.....	11
V.2.1.1 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.....	11
V.2.1.2 Úmluva o právech dítěte	11
V.2.2 Přehled zvláštních mezinárodních smluv.....	12
V.2.2.1 Zranitelné zletilé osoby.....	12
V.2.2.2 Manželství.....	12
V.2.2.3 Vyživovací povinnost a právo na výživné	12
V.2.2.4 Práva dítěte a jejich výkon.....	13
V.2.2.5 Právo na styk a mezinárodní únosy	13
V.2.2.6 Mezinárodní osvojení.....	13
V.2.2.7 Mezinárodní příslušnost, rozhodné právo, uznání a výkon rozhodnutí ve věci dětí	13
V.3 Evropské unijní právo.....	13
V.4 Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, občanský zákoník a další vnitrostátní prameny	14
V.4.1 Ústava České republiky	14
V.4.2 Listina základních práv a svobod.....	14
V.4.3 Občanský zákoník.....	14
V.4.4 Zákon o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví	15
V.4.5 Zákon o matrikách, jménu a příjmení	16
V.4.6 Školský zákon.....	16
V.4.7 Zákon o zaměstnanosti.....	16
V.4.8 Zákon o církvích a náboženských společnostech	17
V.4.9 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí	17
V.4.10 Zákon o výkonu ústavní a ochranné výchovy.....	17
V.4.11 Zákon o zdravotních službách, zákon o specifických zdravotních službách.....	18

V.5	Zákon o mezinárodním právu soukromém	18
V.6	Procesní předpisy	18
V.6.1	Občanský soudní řád	18
V.6.2	Zákon o zvláštních řízeních soudních	18
V.6.3	Zákon o mediaci	19
VI.	Systematika druhé části občanského zákoníku a systém rodinného práva	19
VII.	Výklad norem rodinného práva	20
VII.1	Právní normy dispozitivní, normy kogentní	20
VII.2	Příkaz k ústavně konformnímu a hodnotovému výkladu	20
VII.3	Domněnky a fikce	21
VII.4	„Nepřihlíží se“	21
VII.5	Příkazy k obdobnému a přiměřenému užití zákona	21
VII.6	Analogie legis a princip spravedlnosti a zásad, na kterých občanský zákoník spočívá	22
VIII.	Základní hodnoty občanského práva a zásady občanského zákoníku	22
IX.	Zásady obecného soukromého práva a jejich použití pro rodinné právo	22
IX.1	Autonomie vůle	22
IX.2	Ochrana slabší strany	23
IX.3	Zákaz působení bezdůvodné újmy, zákaz zneužití, zákaz výkladu a užití předpisu v rozporu s dobrými mravy a ochrana poctivého jednání a dobré víry	24
IX.4	Smlouvy se mají plnit	25
IX.5	Práva patří bdělým	25
X.	Zásady rodinného práva	26
X.1	Zásada zvláštní zákonné ochrany rodiny, rodičovství a manželství	26
X.2	Zásada ochrany rodinného života	26
X.3	Zásada ochrany soukromí	27
X.4	Zásada solidarity	27
X.5	Zásada nejlepšího zájmu dítěte a jeho blaha, resp. prospěchu jako klíčová zásada rodinného práva	28
XI.	Zásady jednotlivých institucí rodinného práva	29
XII.	Teorie poměrování cíle a prostředku, resp. princip proporcionality čili test poměrnosti	29

Kapitola 2. Právní osobnost, zletilost, svéprávnost, osoby blízké a další pojmy občanského zákoníku

I.	Obecný výklad	31
II.	Právní osobnost	31
III.	Právní změna pohlaví	32
IV.	Jméno	34
V.	Osobnost člověka a jeho tělesná integrita	34
VI.	Zletilost	35
VII.	Svéprávnost	35
VII.1	Plná svéprávnost	35
VII.2	Částečná svéprávnost	36
VII.3	Omezená svéprávnost	37
VIII.	Dítě, nezletilé ne plně svéprávné dítě, nezaopatřené dítě	37
IX.	Dítě a právní jednání	38
X.	Participační práva dítěte	41
XI.	Dítě jako rodič	42

XII.	Příbuzenství	42
XIII.	Švagrovství	42
XIV.	Osoby blízké	43
XV.	Bydliště člověka	43
XVI.	Domácnost, společná domácnost a rodinná domácnost	44
XVII.	Základní a obvyklé vybavení rodinné domácnosti	45
XVIII.	Oddělené bydlení a odluka	46
XIX.	Procesní aspekty	46
Manželství, partnerství, registrované partnerství a jiné formy soužití		49
Kapitola 3. Manželství		51
I.	Obecný výklad	51
II.	Vymezení pojmů	53
II.1	Manželství	53
II.2	Odlišení manželství od partnerství a registrovaného partnerství	53
II.3	Odlišení manželství od nesezdaného soužití, resp. jiných forem soužití	54
II.4	K problematice fiktivních manželství neboli manželství naoko	54
II.5	Zasnoubení	54
II.6	Sňatečný věk	55
II.7	Zákonné překážky manželství	56
II.8	Zkoumání sňatečného věku a zákonných překážek manželství v předdodavkovém řízení	56
III.	Vznik manželství	57
III.1	Sňatečný projev vůle	57
III.2	Další prohlášení snoubenců	58
III.3	Prohlášení o příjmení	58
III.4	Účast svědků	59
III.5	Přítomnost tlumočníka	60
III.6	Veřejnost sňatečného projevu vůle	60
III.7	Slavnostnost sňatečného obřadu	60
III.8	Forma sňatku a osoba oddávajícího	60
III.8.1	Občanský sňatek	60
III.8.2	Církevní sňatek	61
III.9	Místo uzavření manželství	62
III.10	Zvláštní situace	62
III.10.1	Uzavření manželství zmocněncem	62
III.10.2	Uzavření manželství v přímém ohrožení života	63
III.11	Uzavření manželství v cizině	64
IV.	Důsledky porušení zákonných překážek a manželství zdánlivé prohlášené za neplatné	65
IV.1	Vymezení pojmů	65
IV.2	Zdánlivé manželství	65
IV.2.1	Vymezení pojmu	65
IV.2.2	Případy, kdy manželství nevznikne: obecně	66
IV.2.3	Další případy, kdy manželství nevznikne	67
IV.2.4	Případy, kdy manželství nevznikne u církevního sňatku	67
IV.2.5	Procesní aspekty	67
IV.2.6	Důsledky zdánlivého manželství	67
IV.3	Neplatné manželství	67
IV.3.1	Vymezení pojmu	67

IV.3.2	K porušení zákonných překážek manželství.....	68
IV.3.2.1	Nedostatek věku.....	68
IV.3.2.2	Omezení svéprávnosti.....	68
IV.3.2.3	Jiné manželství, partnerství či registrované partnerství nebo jiný obdobný svazek – porušení principu monogamie (impedimentum ligaminis).....	69
IV.3.2.4	Existence příbuzenství (impedimentum consanguinitatis).....	69
IV.3.2.5	Trvání poručenství, svěřenectví a pěstounství	70
IV.3.2.6	Nátlak způsobený užitím či vyhrožováním násilím, omyl v totožnosti či povaze sňatečného jednání.....	70
IV.4	Procesní aspekty	70
IV.5	Důsledky prohlášení manželství za neplatné.....	71
V.	Vzájemné povinnosti a práva manželů.....	71
V.1	Vymezení pojmů	71
V.2	Charakter vzájemných povinností a práv manželů.....	72
V.3	O vynutitelnosti subjektivních práv a o sankcích za porušení povinností...	73
V.4	Základní povinnosti a práva manželů	73
V.5	Informační povinnost.....	73
V.6	Povinnost ohledu	74
V.7	Zákonné zastoupení	74
V.8	Povinnost a právo spolurozhodovat o záležitostech rodiny.....	74
V.9	Povinnost obstarávat záležitosti rodiny	75
V.10	Uspokojování potřeb rodiny	75
V.11	Obvyklé vybavení rodinné domácnosti	76
V.12	Společné jmění manželů	77
V.12.1	Vymezení pojmů	77
V.12.1.1	Společné jmění jako součást manželského majetkového práva	77
V.12.1.2	Základní znaky společného jmění manželů	78
V.12.1.3	Režimy společného jmění manželů	79
V.12.2	Zákonný režim	79
V.12.2.1	Součásti společného jmění manželů v zákonném režimu	80
V.12.2.2	Správa společného jmění manželů v zákonném režimu	84
V.12.3	Smluvený režim	87
V.12.3.1	Okamžik uzavření manželských smluv a subjekty smlouvy	87
V.12.3.2	Typy smluvených režimů	87
V.12.3.3	Forma manželských majetkových smluv	89
V.12.3.4	Evidence manželských majetkových smluv	89
V.12.3.5	Limity autonomie vůle při uzavírání manželských smluv	90
V.12.3.6	Správa ve smluveném režimu	92
V.12.4	Režim založený rozhodnutím soudu	93
V.12.4.1	Vymezení pojmů	93
V.12.4.2	Zrušení a zúžení společného jmění manželů soudním rozhodnutím	94

V.12.4.3	Obnovení společného jmění manželů a rozšíření jeho rozsahu	95
V.12.4.4	Limity soudního rozhodnutí	96
V.12.4.5	Správa v režimu založeném rozhodnutím soudu	96
V.12.5	Postavení třetích osob a jejich ochrana při postihu společného jmění manželů	97
V.12.5.1	Vymezení pojmů	97
V.12.5.2	Uspokojení věřitele z majetku ve společném jmění manželů	97
V.12.6	Zánik a zrušení společného jmění manželů	98
V.12.6.1	Zánik společného jmění manželů	98
V.12.6.2	Zrušení společného jmění manželů	99
V.12.7	Vypořádání společného jmění manželů	99
V.12.7.1	Vymezení pojmů	99
V.12.7.2	Způsoby vypořádání společného jmění manželů	99
V.12.7.3	Postup vypořádání ve vybraných případech zániku, zrušení či zúžení společného jmění manželů	106
V.12.7.4	Společná pravidla pro vypořádání	107
V.12.8	Procesní aspekty	108
V.13	Vyživovací povinnost mezi manželi	109
V.13.1	Vymezení pojmů	109
V.13.2	Vztah vyživovací povinnosti mezi manželi k povinnosti hradit náklady společné domácnosti	110
V.13.3	Vznik vyživovací povinnosti mezi manželi	110
V.13.4	Rozsah vyživovací povinnosti mezi manželi	111
V.13.5	Obdobné použití obecných ustanovení o výživném	111
V.13.6	Procesní aspekty	112
V.13.7	Zánik vyživovací povinnosti mezi manželi	112
V.14	Společné bydlení manželů	112
V.14.1	Vymezení pojmů	112
V.14.2	Jednotlivé právní důvody bydlení	113
V.14.3	Zákaz dispozic s rodinným obydlím	114
V.14.4	Ochrana manžela před domácím násilím	115
V.15	Rodinný závod	115
VI.	Zánik manželství	116
VI.1	Vymezení pojmů	116
VI.2	Zánik manželství smrtí	116
VI.3	Zánik manželství prohlášením jednoho manžela za mrtvého	116
VI.4	Zánik manželství prohlášením manželství za neplatné	117
VI.5	Zánik manželství právní změnou pohlaví	117
VII.	Zrušení manželství rozvodem	117
VII.1	Vymezení pojmů	117
VII.2	Rozvod se zjišťováním existence rozvratu manželství, tj. obecná úprava rozvodu	119
VII.3	Rozvod se zjišťováním existence rozvratu manželství, jeho příčin a s uplatněním tvrdostní klauzule	120
VII.4	Rozvod s domněnkou rozvratu manželství, tj. smluvený rozvod	121
VII.5	Rozvod manželství rodičů nezletilých ne plně svéprávných dětí	122
VII.6	Procesní aspekty rozvodu	123
VIII.	Následky zániku manželství	125

VIII.1	Vymezení pojmů	125
VIII.2	Povinnosti a práva pozůstalého manžela	125
VIII.2.1	Příjmení pozůstalého manžela	125
VIII.2.2	Dědická posloupnost	125
VIII.2.3	Právo na základní vybavení rodinné domácnosti	126
VIII.2.4	Právo na výživné z pozůstalosti	126
VIII.2.5	Bydlení po zániku manželství smrtí	126
IX.	Následky zrušení manželství rozvodem	128
IX.1	Vymezení pojmů	128
IX.2	Povinnosti a práva rozvedeného manžela	128
IX.2.1	Příjmení rozvedeného manžela	128
IX.2.2	Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manželi	129
IX.2.2.1	Vymezení pojmů	129
IX.2.2.2	Vznik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manželi	129
IX.2.2.3	Rozsah vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manželi	132
IX.2.2.4	Obdobné použití obecných ustanovení o výživném ...	132
IX.2.2.5	Procesní aspekty	132
IX.2.2.6	Zánik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manželi	133
IX.2.3	Bydlení po rozvodu manželství	133
IX.2.3.1	Vymezení pojmů	133
IX.2.3.2	Pravidla pro rozhodování soudu	133
IX.2.3.3	Nájem družstevního bytu	134
IX.2.4.	Možnost domáhat se zrušení dědické smlouvy	135
Kapitola 4.	Partnerství	137
I.	Obecný výklad	137
II.	Vymezení pojmů	138
II.1	Partnerství	138
II.2	Zákonné překážky partnerství	138
II.3	Zkoumání věku a zákonných překážek vylučujících uzavření partnerství v předoddavkovém řízení	138
III.	Vznik partnerství	139
IV.	Důsledky porušení zákonných překážek a partnerství zdánlivé a prohlášení za neplatné	139
V.	Vzájemné povinnosti a práva partnerů	139
VI.	Poměry k nezletilým ne plně svéprávným dětem	140
VI.1	Osvojení nezletilého ne plně svéprávného dítěte	140
VI.2	Vyloučení domněnek otcovství	141
VI.3	Asistovaná reprodukce	141
VII.	Zánik a zrušení partnerství	141
VIII.	Následky zániku a zrušení partnerství	142
Kapitola 5.	Registrované partnerství	143
I.	Obecný výklad	143
II.	Vymezení pojmů	144
II.1	Registrované partnerství	144
II.2	Zákonné překážky registrovaného partnerství	144

III.	Vzájemné povinnosti a práva registrovaných partnerů	144
III.1	Základní povinnosti a práva registrovaných partnerů	144
III.2	Zákonné zastoupení	145
III.3	Obstarávání záležitostí	145
III.4	Vyživovací povinnost mezi partnery	145
III.5	Neexistence majetkového společenství	145
III.6	Společné bydlení registrovaných partnerů	146
IV.	Poměry k nezletilým ne plně svéprávným dětem	146
IV.1	Poměry k vlastním nezletilým ne plně svéprávným dětem	146
IV.2	Zákaz osvojení nezletilého ne plně svéprávného dítěte	146
IV.3	Náhradní rodinná péče	147
V.	Další právní následky registrovaného partnerství	147
VI.	Zánik a zrušení registrovaného partnerství	148
VII.	Vyživovací povinnost po zrušení registrovaného partnerství	148

Kapitola 6 Jiné formy soužití muže a ženy a majetková práva neprovdané matky

	matky	151
I.	Obecný výklad	151
II.	Vymezení pojmů	152
III.	Vznik soužití	153
IV.	Vzájemné povinnosti a práva druha a družky	153
IV.1	Základní povinnosti a práva druha a družky	153
IV.2	Vyživovací povinnost mezi druhem a družkou	153
IV.3	Neexistence majetkového společenství	154
IV.4	Společné bydlení druha a družky	155
V.	Poměry k nezletilým ne plně svéprávným dětem	155
V.1	Poměry k vlastním nezletilým ne plně svéprávným dětem	155
V.2	Zákaz osvojení nezletilého ne plně svéprávného dítěte	155
V.3	Náhradní rodinná péče	156
VI.	Další právní následky nesezdaného soužití	156
VII.	Vyživovací povinnost otce dítěte k jeho neprovdané matce a povinnost k úhradě některých nákladů	157
VII.	Vyživovací povinnost otce dítěte k jeho neprovdané matce	157
VII.1	Obecný výklad	157
VII.2	Vyživovací povinnost otce dítěte k jeho neprovdané matce a povinnost uhradit některé náklady	158
VII.2.1	Vznik a rozsah práva neprovdané matky na výživné a úhrady nákladů spojených s těhotenstvím a porodem	158
VII.2.2	Procesní aspekty	159
VII.2.3	Právo neprovdané matky na výživné z pozůstalosti: exkurz	160
VII.3	Vyživovací povinnost pravděpodobného otce dítěte k neprovdané těhotné ženě a povinnost uhradit některé náklady	160
VII.3.1	Vznik a rozsah práva neprovdané těhotné ženy na výživné a na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem	160
VII.3.2	Procesní aspekty	163
VII.3.3	Povinnost vydat bezdůvodné obohacení	163

Příbuzenství	165
---------------------------	------------

Kapitola 7. Příbuzenství obecně	167
--	------------

I.	Obecný výklad	167
----	---------------------	-----

II.	Vymezení pojmů	167
II.1	Příbuzenství založené na pokrevním poutu	167
II.2	Příbuzenství založené osvojením	168
II.3	Příbuzenství bližší a vzdálenější	168
II.4	Odlišení příbuzenství od dalších pojmů	168
III.	Linie příbuzenství	169
III.1	Linie přímá	169
III.2	Linie vedlejší	169
IV.	Stupně příbuzenství	169
V.	Význam příbuzenství	169
V.1	Negativní význam	170
V.2	Pozitivní význam	170
VI.	Trestněprávní aspekty: exkurz	171
Kapitola 8.	Mateřství	173
I.	Obecný výklad	173
II.	Vymezení pojmů	174
II.1	Porod	174
II.2	Registrace	174
II.3	Asistovaná reprodukce	174
II.4	Anonymní porody	175
II.5	Babyboxy	176
II.6	Utajené porody	176
II.7	Náhradní (surrogační) mateřství	177
III.	Možné pochyby, resp. střety ve věci mateřství	179
IV.	Procesní aspekty	180
V.	Nabývání státního občanství na základě narození: exkurz	180
VI.	Trestněprávní aspekty: exkurz	181
Kapitola 9.	Otcovství	183
I.	Obecný výklad	183
II.	Prvá domněnka otcovství: domněnka manžela matky	184
II.1	Podstata první domněnky otcovství	184
II.2	Uplatnění první domněnky otcovství ze zákona	184
II.3	Určení otcovství manžela k dítěti počatému umělým oplodněním	185
II.4	Určení otcovství k dítěti znovu provdané ženy	185
II.5	Konverze první domněnky v druhou domněnku tzv. trojdohodou, resp. domněnka otcovství dítěte narozeného po zahájení řízení o rozvod	186
II.6	Procesní aspekty konverze první domněnky v druhou domněnku	186
II.7	Popírání první domněnky rodiči dítěte	187
II.7.1	Popírání první domněnky otcovství manželem matky	187
II.7.2	Popírání první domněnky otcovství matkou	188
II.8	Procesní aspekty popírání první domněnky otcovství	188
II.9	Důsledky popření otcovství manžela matky	189
III.	Domněnka svědčící muži, který dal souhlas k umělému oplodnění ženy	189
III.1	Podstata domněnky	189
III.2	Uplatnění domněnky	189
III.3	Popírání domněnky	190
IV.	Druhá domněnka otcovství: domněnka založená souhlasným prohlášením	190
IV.1	Podstata druhé domněnky otcovství	190

IV.2	Uplatnění druhé domněnky otcovství.....	190
IV.3	K problematice shody právního rodičovství s rodičovstvím biologickým, resp. genetickým a sociálním.....	190
IV.4	K povaze a obsahu souhlasného prohlášení rodičů	191
IV.5	Výjimky pro nezletilého, který není plně svéprávný	192
IV.6	Výjimky pro osoby omezené ve svéprávnosti	192
IV.7	Neexistence výjimky pro matku trpící duševní poruchou, nebo je-li obstarání jejího souhlasu spojeno s těžko překonatelnou překážkou	192
IV.8	K souhlasnému prohlášení rodičů k počatému dítěti	193
IV.9	Procesní aspekty určení otcovství podle druhé domněnky	193
IV.10	Důsledky určení otcovství podle druhé domněnky	194
IV.11	Nabývání státního občanství České republiky na základě druhé domněnky: exkurz	194
IV.12	Popírání druhé domněnky rodiči dítěte.....	194
IV.13	Popírání druhé domněnky z úřední moci.....	194
IV.14	Procesní aspekty popírání druhé domněnky otcovství	195
IV.15	Důsledky popření druhé domněnky otcovství	195
V.	Třetí domněnka otcovství: domněnka vycházející ze soulože v rozhodnou dobu	195
V.1	Podstata třetí domněnky otcovství.....	195
V.2	Vymezení pojmů	195
V.3	Uplatnění třetí domněnky otcovství.....	196
V.4	Procesní aspekty třetí domněnky otcovství	197
V.5	Důsledky určení otcovství podle třetí domněnky, překážka věci rozsouzené (rei iudicatae).....	198
V.6	Nabývání státního občanství České republiky na základě třetí domněnky: exkurz	198

Kapitola 10.	Osvojení nezletilého ne plně svéprávného dítěte.....	201
I.	Obecný výklad.....	201
II.	Vymezení pojmů	202
III.	Zásady právní úpravy osvojení nezletilého ne plně svéprávného dítěte	203
III.1	Posílení postavení každého rodiče dítěte, včetně rodiče nezletilého ne plně svéprávného i pravděpodobného rodiče	203
III.2	Posílení ochrany přirozené rodiny – rodinná solidarita a subsidiarita náhradní rodinné péče zajišťované cizími osobami.....	203
III.3	Nezrušitelnost osvojení jako pravidlo i cíl	203
III.4	Zákaz komercializace osvojení a obchodu s dětmi.....	204
III.5	Transparentnost osvojení a respekt k participačním právům dítěte.....	204
III.6	Nejlepší zájem dítěte a jeho blaho, resp. prospěch.....	204
IV.	Druhy osvojení	205
V.	Předpoklady osvojení nezletilého ne plně svéprávného dítěte	206
V.1	Přehled předpokladů	206
V.2	Chybějící nebo nedostatečné rodinné prostředí.....	207
V.3	Souhlas rodičů dítěte s osvojením jako pravidlo	207
V.4	Výjimky z pravidla souhlasu rodičů s osvojením dítěte	209
V.5	Nezájem širší rodiny o péči o dítě	211
V.6	Nejlepší zájem dítěte na tom, aby jeho situace byla řešena statusovou změnou.....	211
V.7	Zdravotní stav dítěte	211

V.8	Zásadně souhlas, resp. vyjádření dítěte	212
V.9	Existence vhodného budoucího osvojitele a jeho vůle dítě osvojit	212
V.10	Překážka příbuzenství	213
V.11	Přiměřený věkový rozdíl	213
V.12	Zdravotní stav budoucího osvojitele	214
V.13	Zásada zprostředkování osvojení vyjma přímého osvojení	214
V.14	Péče o dítě před osvojením budoucími osvojiteli	215
	V.14.1 Fakultativní okamžitá péče	215
	V.14.2 Úspěšná obligatorní preadopční péče	216
V.15	Zahájení soudního řízení o osvojení na návrh budoucích osvojitelů a kladné rozhodnutí soudu ve věci samé	217
VI.	Procesní aspekty	217
VII.	Právní následky osvojení	218
VIII.	Utajení osvojení	219
IX.	Dohled nad úspěšností osvojení	219
X.	Zrušení osvojení	219
XI.	Opětovné osvojení, tzv. readopce	220
XII.	Osvojení z ciziny a do ciziny	220
XIII.	Trestněprávní aspekty: exkurz	221
Kapitola 11.	Osvojení zletilého	223
I.	Obecný výklad	223
II.	Vymezení pojmů	224
III.	Zásady právní úpravy osvojení zletilého	225
IV.	Osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého	225
V.	Osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého	226
VI.	Procesní aspekty	228
VII.	Právní následky osvojení zletilého	228
	VII.1 Společné následky osvojení zletilého	228
	VII.2 Následky v případě osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého	229
	VII.3 Následky v případě osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého	229
VIII.	Přeměna osvojení zrušitelného na nezrušitelné	229
IX.	Zrušení osvojení zletilého	229
X.	Důsledky zrušení osvojení zletilého	230
XI.	Opětovné osvojení zletilého, tzv. readopce	230
Kapitola 12.	Rodiče a děti	233
I.	Obecný výklad	233
II.	Vymezení pojmů	234
III.	Charakteristika vzájemných povinností a práv rodičů a dětí	234
IV.	Určení osobního jména a příjmení dítěte jeho rodiči	235
	IV.1 Vymezení pojmů	235
	IV.2 Osobní jméno dítěte	236
	IV.3 Příjmení dítěte	236
	IV.4 Procesní aspekty	237
V.	Rodičovská odpovědnost	238
	V.1 Vymezení pojmu	238
	V.2 Účel rodičovské odpovědnosti	240
	V.3 Vznik a trvání rodičovské odpovědnosti	240
	V.4 Nositelé rodičovské odpovědnosti	240

V.5	Obsah rodičovské odpovědnosti	241
V.5.1	Péče o dítě v širším smyslu	242
V.5.1.1	Péče od dítě v užším smyslu	243
V.5.1.2	Ochrana dítěte	245
V.5.1.3	Právo na udržování styku s dítětem	245
V.5.1.4	Zajišťování výchovy dítěte	247
V.5.1.5	Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě: exkurz	248
V.5.1.6	Zajišťování vzdělání dítěte a jeho pracovního uplatnění	249
V.5.1.7	K problematice závislé práce dětí a jejich podnikání ..	249
V.5.1.8	Určení místa bydliště dítěte	249
V.5.1.9	K problematice mezinárodních únosů dětí: exkurz	250
V.5.2	Zastupování dítěte jeho rodiči	250
V.5.3	Správa jmění dítěte	251
V.6	Výkon povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti	256
V.6.1	Základní pravidla	256
V.6.2	Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství	258
V.6.3	Výkon rodičovské odpovědnosti pro případ, že rodiče dítěte žijí odděleně	259
V.7	Soudní zásahy do nositelství a výkonu rodičovské odpovědnosti	260
V.7.1	Podstata a účel	260
V.7.2	Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti	260
V.7.3	Omezení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu	261
V.7.4	Zbavení rodičovské odpovědnosti	261
V.7.5	Zánik rodičovské odpovědnosti	262
V.8	Procesní aspekty	262
V.9	Trestněprávní aspekty: exkurz	262
VI.	Vyživovací povinnost rodičů k dětem	263
VI.1	Vymezení pojmů	263
VI.2	Vznik vyživovací povinnosti rodičů k dětem	264
VI.3	Rozsah vyživovací povinnosti rodičů k dětem	267
VI.4	Náhradní výživné	269
VI.5	Postoupení pohledávky	270
VI.6	Procesní aspekty	270
VI.7	Motivační a sankční aspekty zanedbání povinné výživy: exkurz	270
VI.8	Zánik vyživovací povinnosti rodičů k dětem	271
VII.	Povinnosti dětí k rodičům	272
VII.1	Vymezení pojmů	272
VII.2	Povinnost pomoci, podpory, úcty a povinnost podrobit se výchovným opatřením	272
VII.3	Povinnost péče o chod rodinné domácnosti, tzv. koadjutorium	272
VIII.	Vyživovací povinnost dětí k rodičům	272
VIII.1	Vymezení pojmů	273
VIII.2	Vznik vyživovací povinnosti dětí k rodičům	273
VIII.3	Rozsah vyživovací povinnosti dětí k rodičům	274
VIII.4	Procesní aspekty	274
VIII.5	Změna, zrušení či zánik vyživovací povinnosti dětí k rodičům	274
Kapitola 13.	Děti a ostatní příbuzní a osoby blízké dětem	279
I.	Obecný výklad	279

II.	Dítě a prarodiče	280
II.1	Vymezení pojmů	280
II.2	Vzájemné povinnosti a práva: přehled	280
II.2.1	Vzájemná vyživovací povinnost	280
II.2.2	Právo na kontakt	281
II.2.3	Náhradní rodinná péče	281
II.2.4	Právní nástupnictví.....	281
III.	Dítě a sourozenci	282
III.1	Vymezení pojmů	282
III.2	Vzájemné povinnosti a práva: přehled	282
III.2.1	Vzájemná vyživovací povinnost	282
III.2.2	Právo na kontakt	282
III.2.3	Náhradní rodinná péče	283
III.2.4	Právní nástupnictví.....	283
IV.	Dítě a nevlastní rodič	283
IV.1	Vymezení pojmů	283
IV.2	Vzájemné povinnosti a práva: přehled	283
IV.2.1	Vzájemná vyživovací povinnost	284
IV.2.2	Osvojení	284
IV.2.3	Náhradní rodinná péče	284
IV.2.4	Právní nástupnictví.....	284
Kapitola 14.	Vyživovací povinnost a právo na výživné.....	287
I.	Obecný výklad	287
II.	Vymezení pojmů	288
III.	Zásady vyživovací povinnosti a práva na výživné	290
III.1	Rodinná solidarita, zásada vzájemné pomoci a ochrana slabší strany.....	290
III.2	Vznik a zánik vyživovací povinnosti a práva na výživné ex lege	290
III.3	Obecnost	290
III.4	Kogentnost.....	290
III.5	Taxativně vymezený okruh povinných a oprávněných	291
III.6	Stav odkázanosti na výživu jako pravidlo s důvodnými výjimkami	291
III.7	Potencialita příjmů povinného	291
III.8	Nepromlčitelnost práva na výživné	291
III.9	Nikoli spotřební charakter výživného.....	292
III.10	Dobré mravy a zákaz zneužití a další hodnoty	292
IV.	Druhy vyživovací povinnosti a práva na výživné a jejich možné konkurence	292
V.	Předpoklady vyživovací povinnosti a práva na výživné	293
V.1	Existence statusového či obdobného poměru	293
V.2	Stav odkázanosti na výživu a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného	293
V.3	Soulad s dobrými mravy	294
V.4	Zákaz zneužití práva na výživné.....	295
VI.	Rozsah a výše výživného.....	295
VI.1	Obecná kritéria.....	296
VI.2	Zvláštní kritéria.....	298
VI.3	Porovnání jednotlivých druhů vyživovací povinnosti podle rozsahu.....	299
VII.	Aktuálnost výživného	299
VIII.	Splatnost výživného.....	300
IX.	Promlčení práva na výživné	300

X.	Započtení	301
XI.	K problematice úroků z prodlení u peněžitého výživného	301
XII.	Postoupení pohledávky výživného	302
XIII.	Procesní aspekty	302
XIV.	Výkon rozhodnutí: exkurz	303
XV.	Podstatná změna poměrů (clausula rebus sic stantibus)	303
XVI.	Zánik vyživovací povinnosti	304
XVII.	Bezdůvodné obohacení	305
XVIII.	Právo některých osob na zaopatření: exkurz	306
Kapitola 15.	Sociálně-právní ochrana dětí	309
I.	Obecný výklad	309
II.	Orgány sociálně-právní ochrany dětí a další osoby	310
III.	Děti, kterým je sociálně-právní ochrana poskytována	311
IV.	Postavení rodičů a dalších osob	312
IV.1	Rodič a další osoby odpovědné za výchovu dítěte	312
IV.2	Ostatní osoby	313
V.	Opatření sociálně-právní ochrany dětí	313
V.1	Preventivní a poradenská činnost (§ 10 a násl. ZSPO)	313
V.1.1	Preventivní činnost	313
V.1.2	Poradenská činnost	314
V.2	Výchovná opatření	314
V.2.1	Napomenutí dítěte, rodiče a jiné osoby (§ 13 ZSPO)	314
V.2.2	Dohled nad dítětem (§ 13 ZSPO)	314
V.2.3	Omezení dítěte, rodiče a jiné osoby (§ 13 ZSPO)	314
V.2.4	Uložení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc, účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem nebo terapie (§ 13 ZSPO)	314
V.2.5	Odejmutí dítěte z péče rodičů (§ 13a ZSPO)	315
V.3	Opatření na ochranu dětí	316
V.3.1	Návrh na zahájení soudního řízení a podněty soudu (§ 14 ZSPO)	316
V.3.2	Zajištění neodkladné péče (§ 15 ZSPO)	316
V.3.3	Návrh na nařízení předběžného opatření (§ 16 ZSPO)	316
VI.	Další činnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí	317
VI.1	Činnosti v souvislosti s osvojením	317
VI.2	Činnosti v souvislosti s pěstounskou péčí	317
VI.3	Činnosti v souvislosti s výkonem funkce poručníka	317
VI.4	Činnosti v souvislosti s výkonem funkce opatrovníka	317
VI.5	Činnosti v souvislosti s ústavní a ochrannou výchovou (§ 28 a násl. ZSPO)	317
VI.6	Sociální kuratela (§ 31 a násl. ZSPO)	318
VII.	Ochránce práv dětí	318
VII.1	Působnost	318
VII.2	Zvláštní oprávnění	319
Kapitola 16.	Poručenství a opatrovnictví	321
I.	Obecný výklad	321
II.	Poručenství	322
II.1	Důvody pro jmenování poručníka	322

II.2	Výběr poručníka	323
II.2.1	Člověk jako poručník (osobní poručník)	323
II.2.2	Pluralita poručníků.....	324
II.2.3	Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako poručník	324
II.3	Povinnosti a práva poručníka.....	325
II.3.1	Povinnost poručníka sepsat jmění dítěte.....	325
II.3.2	Povinnosti a práva poručníka stanovené zákonem nebo soudním rozhodnutím	325
II.3.3	Dozor soudu.....	326
II.4	Procesní aspekty	327
II.5	Zánik a zrušení poručenství	327
III.	Opatrovnictví	328
III.1	Důvody pro jmenování opatrovníka	328
III.2	Výběr osoby opatrovníka.....	328
III.3	Druhy opatrovnictví nad nezletilými dětmi, které dosud nenabýly plné svéprávnosti	329
III.3.1	Kolizní opatrovník	329
III.3.2	Opatrovník pro nečinnost zákonného zástupce.....	330
III.3.3	Opatrovník pro jiné důvody	330
III.3.4	Opatrovník jmenovaný pro důvody, které stanoví zákon výslovně 330	
III.3.4.1	Opatrovník při omezení rodičovské odpovědnosti, popřípadě při omezení výkonu rodičovské odpovědnosti (§ 878 odst. 3 ObčZ).....	330
III.3.4.2	Opatrovník v řízení o osvojení ustanovený k udělení souhlasu k osvojení za rodiče	331
III.3.4.3	Opatrovník pro řízení o osvojení, který uděluje souhlas za dítě	331
III.3.4.4	Kolizní opatrovník v řízení o osvojení	331
III.3.4.5	Opatrovník pro správu jmění dítěte	332
III.4	Povinnosti a práva opatrovníka	333
III.5	Procesní aspekty	333
III.6	Zánik a zrušení opatrovnictví	334
Kapitola 17.	Náhradní rodinná péče	335
I.	Obecný výklad.....	335
II.	Svěření dítěte do péče jiné osoby	336
II.1	Pojem a účel.....	336
II.2	Předpoklady svěření dítěte do péče jiné osoby.....	337
II.3	Pečující osoba, její povinnosti a práva	337
II.4	Povinnosti a práva rodičů dítěte svěřeného do péče jiné osoby	338
II.5	Procesní aspekty	339
II.6	Zánik, resp. zrušení svěřenectví.....	339
III.	Pěstounská péče.....	339
III.1	Pojem a účel.....	339
III.2	Předpoklady svěření dítěte do pěstounské péče.....	340
III.3	Klasifikace pěstounské péče	341
III.3.1	Podle osoby pěstouna:.....	341
III.3.2	Podle osobního stavu pěstouna:	341
III.3.3	Podle doby trvání:	341

III.3.4	Podle místa výkonu:.....	341
III.4	Pěstoun, jeho povinnosti a práva	341
III.5	Povinnosti a práva rodiče dítěte umístěného do pěstounské péče	342
III.6	Povinnosti a práva dítěte umístěného do pěstounské péče	343
III.7	Zprostředkování pěstounské péče.....	343
III.8	Předpěstounská péče	343
III.9	Procesní aspekty	344
III.10	Dohoda o výkonu pěstounské péče.....	344
III.11	Dávky pěstounské péče.....	345
III.12	Zánik, resp. zrušení pěstounské péče.....	345
IV.	Poručenství s výkonem osobní péče.....	345
Kapitola 18.	Ústavní a ochranná výchova	347
I.	Obecný výklad.....	347
II.	Ústavní výchova	348
II.1	Pojem a účel.....	348
II.2	Důvody pro nařízení ústavní výchovy	349
II.2.1	Ohrožení výchovy nebo vývoje dítěte	349
II.2.2	Narušení výchovy nebo vývoje dítěte.....	349
II.2.3	Nemožnost zabezpečení výchovy dítěte ze strany rodičů.....	349
II.3	Jednotlivá ústavní zařízení.....	350
II.3.1	Školská zařízení	350
II.3.2	Zařízení sociálních služeb.....	350
II.3.3	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP)	350
II.4	Procesní aspekty	351
II.5	Zánik, resp. zrušení ústavní výchovy	351
II.5.1	Důvody nařízení ústavní výchovy pominuly	351
II.5.2	Jiná péče	351
II.5.3	Zánik ústavní výchovy ex lege	352
II.5.4	Zánik ústavní výchovy v případě osvojení	352
III.	Ochranná výchova	352
III.1	Podstata a účel	352
III.2.	Důvody pro nařízení ochranné výchovy.....	352
III.2.1	Ukládání ochranné výchovy dětem mladším patnácti let	352
III.2.2	Ukládání ochranné výchovy dětem starším patnácti let	353
III.3	Procesní aspekty	353
III.4	Zánik, resp. zrušení ochranné výchovy	353
Civilní proces		355
Kapitola 19.	Procesní aspekty rodinného práva	357
I.	Obecný výklad.....	357
I.1	Význam norem procesního práva	357
I.2	Základní přehled řízení v rodinněprávních věcech a jejich charakteristika	357
II.	Nezletilé ne plně svéprávné dítě jako účastník soudního řízení	358
II.1	Obecný výklad.....	358
II.2	Procesněprávní subjektivita a procesní způsobilost nezletilého ne plně svéprávného dítěte	358
II.3	Zastoupení nezletilého ne plně svéprávného dítěte v řízení	359
II.4	Realizace participačních práv nezletilého ne plně svéprávného dítěte	360

II.5	Jiné projevy ochrany nezletilého ne plně svéprávného dítěte v soudním řízení	361
III.	Další procesní zvláštnosti rodinněprávních řízení	362
III.1	Pravomoc a příslušnost soudů	362
III.2	Účastníci řízení a zvláštní procesní subjekty	363
III.3	Zatímní úprava poměrů dítěte	364
III.3.1	Obecný výklad	364
III.3.2	Předběžná opatření v rodinněprávních záležitostech podle OSŘ	364
III.3.3	Zvláštní předběžné opatření o úpravě poměrů dítěte	365
III.3.4	Prozatímní rozhodnutí podle ZŘS	365
III.4	Průběh řízení a rozhodnutí	366
III.4.1	Zahájení řízení a jeho průběh	366
III.4.2	Rozhodnutí	367
III.4.3	Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí	368
III.4.4	Náklady řízení	368
III.5	Náprava vadných rozhodnutí	369
IV.	Rodinné právo a výkon rozhodnutí	369
IV.1	Obecný výklad	369
IV.2	Výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti	369
V.	Mimosoudní způsoby řešení konfliktů a podpora interdisciplinární spolupráce	370
V.1	Obecný výklad	370
V.2	Způsoby mimosoudního řešení věci	371
V.3	Interdisciplinární spolupráce	372
	Domácí násilí	375
	Kapitola 20. Právo proti domácímu násilí	377
I.	Obecný výklad	377
II.	Vymezení pojmů	378
III.	Soukromoprávní ochrana	378
IV.	Specifika ochrany dětí ohrožených domácím násilím	379
V.	Procesní aspekty	379
VI.	Veřejnoprávní ochrana: exkurz	380
VII.	O roli intervenčních center a dalších subjektů	381